

Tiivistelmä

Tiivistelmä

Tässä raportissa esitetään yli 100 indikaattoria, joista 12 on nimetty pääindikaattoreiksi. Niillä pyritään antamaan yleiskuva siitä, miten EU on edistynyt kestävä kehityksen strategian tavoitteiden saavuttamisessa. Arvio vuoden 2000 jälkeisestä kehityksestä perustuu kestävä kehityksen pääindikaattoreihin, ja alla olevasta taulukosta näkyy, että yleiskuva on melko kirjava.

Taulukko 0.1: Arvio muutoksista pääindikaattoreissa (EU-27, vuodesta 2000)¹

Kestävän kehityksen strategian teema	Pääindikaattori	Arvio muutoksista EU-27
Sosioekonominen kehitys	Reaali-BKT asukasta kohti	
Kestävä kulutus ja tuotanto	Luonnonvarojen tuottavuus	
Sosiaalinen osallisuus	Köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevat ihmiset*	
Väestörakenteen muutokset	lääkäiden työntekijöiden työllisyysaste ²	
Kansanterveys	Syntymähetken elinajanodote**	
Ilmastonmuutos ja energia	Kasvihuonekaasupäästöt	
	Uusiutuvan energian osuus energian kokonaisloppukulutuksesta**	
	Primäärienergian kulutus	
Kestävä liikenne	Liikenteen energiankulutus suhteessa BKT:seen	
Luonnonvarat	Tavallisimpien lintujen runsausindeksi	
	Kalasaaliit turvallisten biologisten rajojen alapuolella olevista kalakannoista	
Globaali kumppanuus	Julkinen kehitysapu**	
Hyvä hallinto	<i>[Ilman pääindikaattoria]</i>	:

* Vuodesta 2008 ** Vuodesta 2004

Seuraavilla sivuilla esitetään yksityiskohtaisempi arvio vuodesta 2000 lähtien todetuista tärkeimmistä suuntauksista. Se täydentää pääindikaattoreiden analyysiä.

¹ Arviointimenetelmää selostetaan ja säämerkkien merkitykset kerrotaan johdannossa.

² Tähän indikaattoriin perustuva arvio ei ole vertailukelpoinen edeltävien seurantaraporttien kanssa, sillä menetelmiä on muutettu. Tarkempia tietoja on tämän raportin väestörakenteen muutoksia käsittelevässä luvussa.

Eteneekö EU kohti kestävästä kehitystä?

Pääsuuntauksia sosioekonomisessa kehityksessä

Reaali-BKT asukasta kohti – merkkejä hienoisesta elpymisestä?

- **Reaalinen bruttokansantuote asukasta kohti** kasvoi EU:ssa vuosina 2000–2012 keskimäärin 0,9 % vuodessa. Vuosina 1995–2007, ennen taluskriisin alkamista, asukaskohtainen BKT oli kasvanut EU:ssa jatkuvasti keskimäärin 2,4 %:n vuosivauhtia.
- Rahoitus- ja taluskriisin vaikutus alkoi tuntua reaalitaloudessa vuonna 2008, minkä seurauksena asukaskohtainen BKT supistui 4,8 % vuonna 2009 (vuoteen 2008 verrattuna). Finanssipoliittisten elvytystoimien ja muiden taluspoliittisten toimenpiteiden nopea toteuttaminen niin jäsenvaltioissa kuin EU:n tasolla hillitsi kriisin pahimpia seurauksia ja vakautti asukaskohtaista BKT:ta vuosina 2010 ja 2011.
- Heikon elpymisen vuoksi asukaskohtainen reaali-BKT kuitenkin kutistui vuonna 2012 uudestaan, edellisvuoteen nähden 0,6 %.

Taantuma painaa edelleen EU:n investointiympäristöä

- **Investoinnit** (osuutena BKT:sta) lisääntyivät vuosina 2003–2007 maltillisesti noudatellen suhdannekiertoa. Ne alkoivat kuitenkin hiipua nopeaan tahtiin kotitalouksien ja yritysten luottamuksen romahdettua rahoitusmarkkinoiden myllerryksen ja taluskriisin aikana. Investointien jyrkkä lasku vuosina 2009–2011 noin 19 %:iin, joka oli alhaisin lukema vuosikymmeneen, johtui pääasiassa yrityssektorin leikkauksista.
- **Kotitalouksien säästämisaste** EU:ssa noudatteli taluskiertoa vuosina 2000–2012. Vaikka kotitalouksien säästäminen väheni vuosien 2003–2007 noususuhdanteen aikana, kriisiä seuranneet talusmullistukset ja suurempi epävarmuus markkinoilla käänsivät kehityksen suunnan. Heiveröisen elpymisen merkeistä huolimatta kotitalouksien säästämisaste alkoi taas laskea vuoden 2009 jälkeen.

Onko EU:n taloudesta tullut kilpailukykyisempi ja innovatiivisempi?

- **Työn tuottavuuden** tasainen kasvu vuosina 2000–2007 pysähtyi, kun taloudellinen toimeliaisuus hidastui vuosina 2008 ja 2009. Vaikka tuottavuus paranikin vuonna 2010 ja jatkoi kasvuaan seuraavina vuosina, sen pitkän aikavälin kasvu riippuu tulevista työmarkkinauudistuksista. Niihin voivat kuulua muutokset työntekijävirroissa valtioiden, toimialojen ja alueiden välillä tai palkkakehityksen sitominen erilaisiin työmarkkinatilanteisiin.
- **T&k-toiminnan** kokonaismenojen osuus BKT:sta pysyi vuosina 2000–2007 melko vakaasti 1,85 %:ssa. Taluskriisin lyhyen aikavälin seurauksilla ei ollut vaikutusta kyseiseen indikaattoriin, jossa näkyikin vuosina 2008 ja 2009 jopa varovaista kasvua ennen vakiintumista 2 %:iin parin seuraavan vuoden kuluessa. Tämä johtui ennen muuta hallitusten toimista taluskasvun tukemiseksi t&k-menoja lisäämällä.
- **Energiaintensiteetti** heikentyi EU:ssa tasaiseen tahtiin vuosina 2003–2009, minkä jälkeen se koheni vuonna 2010, mutta heikkeni jälleen nopeasti vuonna 2011. Positiivisen suuntauksen taustalla vaikutti energian kokonaiskulutuksen absoluuttinen irtikytkentä taluskasvusta.

Hidasta elpymistä työmarkkinoilla

- EU:n työllisyysaste kasvoi 66,6 %:sta 70,3 %:iin vuosina 2000–2008. Kasvu taittui vuonna 2009, jolloin taantuma pitkitti työmarkkinoiden pysähtyneisyyttä, ja työllisyysaste pysyi 68,5 %:n tuntumassa vuoteen 2012 asti. Tästä syystä EU jäi jälkeen Eurooppa 2020 -strategian mukaisesta 75 %:n tavoitteestaan.
- **Alueelliset työllisyyserot** pienenivät EU:ssa 2,1 prosenttiyksikköä vuosina 2000–2007. Edistyksen teki tyhjäksi talouskriisi, jonka seurauksena alueelliset työllisyyserot vähitellen palautuivat vuoden 2000 tasolle (13,3 % vuonna 2012). Myönteistä oli se, että alueelliset erot miesten ja naisten työllisyydessä supistuivat kymmenvuotijakson alhaisimmalle tasolle eli 5,6 %:iin.
- Kaiken kaikkiaan EU:n **kokonaistyöttömyysaste** kasvoi ajanjaksona 2001–2004. Seuraavina neljänä vuonna (2005–2008) työttömyysaste supistui jatkuvasti ja putosi vuonna 2008 alhaisimmilleen, 7,1 %:iin. Myönteistä kehitystä seurasi työttömyyden nopea lisääntyminen, ja vuonna 2012 EU:n työttömyysaste kohosi 10,5 %:n ennätyskorkeuteen.

Pääsuuntauksia kestävässä kulutuksessa ja tuotannossa

Onko raaka-aineiden käyttö kytkeytynyt absoluuttisesti irti talouskasvusta?

- EU:ssa saatiin vuonna 2011 luotua 1,60 euron taloudellinen arvo kutakin käytettyä raaka-ainekiloa kohti. Se merkitsi huomattavaa parannusta **luonnonvarojen tuottavuudessa** verrattuna vuoteen 2000, jolloin samalla resurssimäärällä oli synnytetty vain 1,34 euron arvo kiloa kohti.
- Tehokkuushyöty selittyy sillä, että varsinkin ennen talouskriisiä BKT kasvoi **luonnonvarojen kokonaiskulutusta** nopeammin. Luonnonvarojen käytön pienennyttyä EU:ssa voimakkaasti vuodesta 2007 niiden kokonaiskulutus on laskenut jopa 10 vuoden takaista tasoa alemmaksi. Elpymisen myötä tämä kehitys kuitenkin kääntyi vuonna 2011.
- Vastakkaiset suuntaukset – BKT:n kasvu ja luonnonvarojen kokonaiskulutuksen samanaikainen lasku – kertovat talouskasvun absoluuttisesta irtikytkenästä luonnonvarojen käytöstä EU:ssa vuosina 2000–2011. On kuitenkin epävarmaa, onko kyseessä todellinen käännekohta luonnonvarojen käyttötavoissa vai onko ilmiö seurausta talouskriisin vaikutuksesta rakennusteollisuuden kaltaisiin luonnonvaraintensiivisiin aloihin.

Edistystä jätteiden käsittelyssä ja epäpuhtauspäästöissä

- **Jätteenkäsittelykäytännöt** ovat kehittyneet huomattavasti EU:ssa vuodesta 2000. Jätteiden polttaminen ja etenkin niiden kierrätys ja kompostointi ovat vähitellen syrjäyttäneet kaatopaikkojen käytön, joka on kaikkein vähiten ympäristöä säästävä jätteenkäsittelykeino. Vuonna 2011 noin 40 % yhdyskuntajätteestä kierrätettiin tai kompostoitiin.
- Jätteenkäsittelyssä esiintyy huimia eroja eri puolilla EU:ta. Kaatopaikkojen käyttö oli vuonna 2011 yleisin jätteenkäsittelykeino Bulgariassa, Kroatiassa ja Romaniassa (yli 90-prosenttisesti), kun sen osuus Alankomaissa, Ruotsissa ja Saksassa jäi alle 1 %:n.
- Vastaavaa edistystä on tapahtunut happamoittavien aineiden ja otsonia muodostavien yhdisteiden **ilmapäästöissä**. Koska päästöt olivat supistuneet tasaisesti vuodesta 1990, EU:n 27 jäsenvaltiota pääsivät vuoteen 2011 mennessä niihin unionin päästötavoitteisiin, jotka koskevat rikin oksideja (SO_x) ja muita

haihtuvia orgaanisia yhdisteitä kuin metaania (NMVOC). Jäsenvaltioista 12 kuitenkin kertoi ylittäneensä kansalliset päästörajansa ainakin yhden pilaavan aineen kohdalla neljästä kyseessä olevasta aineesta.

Ei selvää suuntausta kohti kestävämpiä kulutusmuotoja

- **Kotitalouksien sähkönkulutus** on kasvanut lähes jatkuvasti vuodesta 1990. Tärkeimpänä selityksenä ovat kotitalouksien määrän kasvu ja niiden kulutustapojen muutokset, joiden vaikutus oli sähkölaitteiden energiatehokkuuden kohenemista voimakkaampi Tätä kutsutaan 'vastavaikutusilmiöksi'. Toisin kuin muut tässä raportissa tarkastellut kulutusindikaattorit, kotitalouksien sähkönkulutus ei näyttänyt juurikaan reagoivan talouskriisiin, ja vuosi 2011 oli vuoden 1990 jälkeen ensimmäinen vuosi, jona sähkönkulutuksessa näkyi tuntuva pudotus.
- Myös energian loppukulutus on kasvanut EU:ssa vuodesta 1990. Käännekohtana oli kuitenkin vuosi 2005, jolloin energiankäyttö vakiintui ennen lähtöään laskuun seuraavina vuosina. Vähentymistä edisti vuosina 2009 ja 2011 tapahtunut EU:n talouden supistuminen, joka painoi vuonna 2011 energian loppukulutuksen vuotta 2000 edeltäneille tasoille.
- Koska kotitalouksien sähkönkulutuksen ja energian loppukulutuksen kehitys on ollut erisuuntaista etenkin vuodesta 2005, ei ole mahdollista tehdä päätelmiä siitä, ovatko sähkönkulutustavat muuttuneet kestävämmiksi EU:ssa.

Ympäristöystävällisempiä tuotantomuotoja

- Tuotantomuodoissa on sen sijaan tapahtunut edistystä EU:ssa viime vuosina. Niiden organisaatioiden määrä, jotka noudattavat **ympäristöasioiden hallinta- ja auditointijärjestelmän (EMASin)** mukaista sertifioitua ympäristöasioiden hallintajärjestelmää, on lisääntynyt vuodesta 2003. EMASin käyttöönottoaste (ilmaistuna EMASiin rekisteröityneiden organisaatioiden määränä miljoonaa asukasta kohti) oli vuonna 2013 erityisen merkittävä Kyproksessa, Itävallassa, Espanjassa, Italiassa, Saksassa ja Tanskassa.
- Myös maatalouskäytännöistä on tullut EU:ssa koko ajan yhä kestävämpiä vuodesta 2005 lähtien, mistä kertoo **luonnonmukaisen tuotannon** osuuden kasvu. Tämä dynaaminen suuntaus on näkynyt myös luomutuotteiden myynnin kasvuna EU:n elintarvikemarkkinoilla.

Pääsuuntauksia sosiaalisessa osallisuudessa

Köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa olevien määrä on kasvanut vuodesta 2008

- **Köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa** olevien ihmisten määrä kasvoi 8,7 miljoonalla – 115,7 miljoonasta 124,4 miljoonaan – vuosina 2008–2012. Luku oli pienentynyt vuosina 2005–2009, mutta lähti taas kasvuun talouskriisin vauhdittamana.
- EU:ssa köyhyys- tai syrjäytymisvaarassa vuonna 2012 olleiden 124,4 miljoonan ihmisen osuus unionin kokonaisväestöstä oli 25 %. Toisin sanoen neljännestä EU:n koko väestöstä kohtasi ainakin yksi tämän teeman pääindikaattorin kattamista köyhyyden muodoista: tuloköyhyys, vakava aineellinen puute tai heikot työllistymisnäkyvät. Nykyiset köyhyys- ja syrjäytyneisyysasteet vaarantavat Eurooppa 2020 -strategian mukaisen, köyhyyden torjuntaa koskevan tavoitteen ainakin 20 miljoonan ihmisen pelastamisesta köyhyys- tai syrjäytymisvaarasta vuoteen 2020 mennessä.

Tuloköyhyys lisääntyy ja elinolot heikkenevät

- Niiden määrä, jotka ovat **köyhyysvaarassa vielä tulonsiirtojen jälkeen**, kasvoi 80,7 miljoonasta 85,3 miljoonaan vuosina 2008–2012. Tämä lukumäärä, toisin kuin pääindikaattori, on ollut lähes jatkuvassa kasvussa vuodesta 2005 – jo ennen taluskriisiä – ja kasvu kiihtyi vuoden 2009 jälkeen. Tuloköyhyys on EU:ssa yleisin köyhyyden muoto, joka kosketti 17,1 %:a EU:n kokonaisväestöstä vuonna 2012.
- **Vakavasta aineellisesta puutteesta** kärsivien määrä kasvoi vuosina 2008–2012 huomattavasti: 41,4 miljoonasta 51,0 miljoonaan. Suuntaus ei kuitenkaan pysynyt vakaana, vaan tärkeänä käännekohtana oli vuosi 2009. Vaikka vakavassa aineellisessa puutteessa elävien määrä laskikin vuosina 2005–2009 tuntuvasti, lähes 12 miljoonalla, se on sittemmin kasvanut uudestaan 11,2 miljoonalla. Vuonna 2012 tällainen köyhyys kosketti 10,3 %:a EU:n väestöstä.
- **Tuloeroissa** ei tapahtunut juurikaan muutoksia vuosina 2005–2012. Vaurain 20 % EU:n väestöstä ansaitsi vuonna 2012 yli 38 % kansallisesta ekvivalentista tulosta eli viitisen kertaa enemmän kuin köyhin 20 %, jonka ansioiden osuus jäi hiukan alle 8 %:n.

Ei selvää suuntausta kohti kestävämpiä työmarkkinoita

- **Hyvin alhaisen työssäkäyntiasteen** kotitalouksissa asuvien määrä lisääntyi 34,3 miljoonasta 36,9 miljoonaan vuosina 2008–2012. Muiden köyhyyteen liittyvien indikaattorien tavoin myös tämä luku laski vuosina 2006–2009, mutta lähti uudestaan nousuun työttömyysasteen kasvun myötä ennen kuin aleni 4,1 % vuosina 2011–2012. Työelämän ulkopuolelle jääminen lisää merkittävästi köyhyysriskiä. EU:n 0–59-vuotiaista 9,8 % asui hyvin alhaisen työssäkäyntiasteen kotitalouksissa vuonna 2012.
- EU:n **pitkäaikaistyöttömyysaste** oli laskusuunnassa vuosina 2004–2008. Vuodesta 2008 lähtien se on kuitenkin taas kasvanut ja ylsi vuonna 2012 ennätyselliseen 4,6 %:iin.
- **Sukupuolten palkkaerot** kapenivat huomattavasti vuosina 2006–2011. Myönteisestä kehityksestä huolimatta naisten bruttotuntiansiot olivat vuonna 2011 edelleen 16,2 % alhaisemmat kuin miesten.

Parannuksia koulutuksen alalla

- **Koulunkäyntinsä keskeyttäneiden** osuus on pienentynyt tasaisesti vuodesta 2003 ja oli 12,8 % vuonna 2012. Jos viimeaikaiset kehityssuunnat saadaan pidettyä yllä, näyttäisi mahdolliselta päästä siihen tavoitteeseen, että koulunkäyntinsä keskeyttävien määrä vähenee vuoteen 2020 mennessä alle 10 %:iin.
- **Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden** osuus 30–34-vuotiaiden ikäryhmässä on kasvanut jatkuvasti vuodesta 2000, joten Eurooppa 2020 -strategian mukainen tavoite heidän osuutensa lisäämisestä ainakin 40 %:iin vuoteen 2020 mennessä näyttäisi toteutuvan.
- **Alhaisen koulutustason** omaavien aikuisten osuus on pienentynyt olennaisesti vuodesta 2000, ja suuntaus näkyy kaikissa ikäryhmissä.
- Osallistuminen **elinikäiseen oppimiseen** lisääntyi vuosina 2003–2012. Suurin osa kasvusta kuitenkin keskittyi vuosiin 2003–2005, minkä jälkeen osallistumisaste ei ole enää noussut. Osallistuminen elinikäiseen oppimiseen on merkittäväntä Pohjoismaissa, mutta Bulgariassa, Kreikassa ja Romaniassa ei ole

juurikaan onnistuttu kasvattamaan alhaisia osallistumisasteita.

Pääsuuntauksia väestörakenteen muutoksissa

Taluskriisin vaikutuksilta säästyneiden iäkkäiden työntekijöiden työllisyysaste

- Vuonna 2012 **iäkkäistä työntekijöistä** kävi töissä 48,9 %. Heidän **työllisyysasteensa** on jatkuvasti hieman kasvanut vuodesta 2000 lähtien. Iäkkäiden työntekijöiden työvoimaosuus on pysynyt vakaana, eikä taluskriisi näytä vaikuttavan siihen. Vuodeksi 2010 asetettua 50 %:n tavoitetta, joka vahvistettiin Eurooppa 2020 -strategiaa edeltäneessä Lissabonin strategiassa, ei silti ole vielä saavutettu.
- Naisten ja miesten välinen ero iäkkäiden työntekijöiden työllisyydessä on selvästi kaventunut vuosina 2000–2012. Vaikka naisten työllisyysaste pysyi miesten työllisyysastetta alhaisempana, kasvu oli selvästi korkeampi naisilla, 14,4 prosenttiyksikköä vuodesta 2000 verrattuna miesten 9,3 prosenttiyksikköön.

Väestörakenteen kehitys vahvistaa demografisia haasteita

- Vuonna 2011 naisten **elinajanodote 65 vuoden iässä** oli EU:ssa 21,3 vuotta ja miesten vastaavasti 17,2 vuotta. Odotettavissa olevien elinvuosien määrä on lisääntynyt vuodesta 2002 jatkuvasti molemmilla sukupuolilla, ja miesten ja naisten välinen ikäkuilu on kaventunut. Koska naisten eliniän vuotuinen kasvu oli vuonna 2011 alle 1 %:n, on epävarmaa, jatkaako se edelleen kasvuaan.
- Vuoden 2011 **hedelmällisyysluku** EU:ssa oli 1,57 lasta naista kohti, mikä osoittaa 8 %:n kasvua vuoden 2002 jälkeen. Kun luku oli ensin vakiintunut joksikin aikaa 1,6 lapseen, syntyneiden lasten keskimäärä kuitenkin laski hiukan vuonna 2011.
- Hedelmällisyysluvun viimeaikaisen pienenemisen lisäksi myös **nettomuuttoluku** laski EU:ssa vuonna 2011. Nämä kaksi heikkenevää suuntausta saattavat kiihdyttää väestörakenteen muutosta, jossa iäkkäiden osuus lisääntyy Euroopan maissa.
- **Iäkkäiden suhde työikäiseen väestöön** on kasvanut EU:ssa tasaista vauhtia, ja se oli 25,8 % vuonna 2012. Viimeaikaisten ennusteiden mukaan kasvu jatkuu aina vuoteen 2050 asti, minkä jälkeen suhdeluku vakiintuu noin 55 %:iin.

Eläkeläisten tulotasossa ei merkittävää parannusta

- **Eläkeläisten tulotaso** oli EU:ssa vuonna 2012 keskimäärin 56 % työssä käyvien 50–59-vuotiaiden ansioista. Korvaussuhteen pysyttyä ensin melko vakaasti 50 %:n tuntumassa siinä on tapahtunut hienoista kasvua vuodesta 2010 lähtien.
- Iäkkäiden eläketulotaso suhteessa 50–59-vuotiaiden ansiotulotasoon vaihteli eri puolilla unionia Kyproksen 39 %:sta Luxemburgin 79 %:iin. Jäsenvaltioiden välinen hajonta lisääntyi hiukan vuosina 2005–2012.

Julkistaloudessa ei vielääkään elpymistä EU:ssa

- Taluskriisin alettua vuonna 2007 **julkinen velka** on kasvanut EU:ssa huomattavasti. Se jäi Maastrichtin sopimuksen mukaisen 60 %:n viitetason alapuolelle (59 %:iin) vuonna 2007, mutta kasvoi seuraavina vuosina huomattavasti siten, että sen osuus BKT:sta oli 85,3 % vuonna 2012. Valtion velkaantumistaso esiintyi suurta vaihtelua eri puolilla EU:ta. Julkisen velan osuus BKT:sta vaihteli Viron 10,1 %:sta Kreikan 156,9 %:iin.
- Yhtenä julkisten menojen osatekijänä ovat valtion eläkemaksu- ja muutot. Monet jäsenvaltiot ovatkin uudistaneet eläkejärjestelmiään pidentäkseen väestön

työikä. **Työuran keskipituus** kasvoi EU:ssa 1,8 vuotta vuosina 2000–2011. Vuonna 2011 miehet kävivät koko elämänsä aikana töissä keskimäärin 37,4 vuotta ja naiset 31,9 vuotta.

Pääsuuntauksia kansanterveydessä

Elinajanodotteen kasvua ei seuraa terveiden elinvuosien lisääntyminen

- **Syntymähetken elinajanodote** kasvoi vuosina 2004–2011 hieman molemmilla sukupuolilla: vuotuinen kasvu oli miehillä 0,4 % ja naisilla 0,3 %. **Terveiden elinvuosien** määrä syntymähetkellä ei sitä vastoin lisääntynyt naisilla, ja kasvu oli miehillä vain vähäistä.
- Elinajanodotteen kasvun lisääntyminen ja terveiden elinvuosien kasvun väheneminen merkitsevät sitä, että ihmiset eivät keskimäärin elä pidempään terveinä, vaan kärsivät ikääntyessään vammasta tai sairaudesta.

Terveysindikaattorien koheneminen hidastui talouskriisin myötä, ja terveyserot pysyvät ennallaan

- **Kroonisista sairauksista johtuva kuolleisuus** pieneni EU:ssa 142:sta 116:een kutakin 100 000:a alle 65-vuotiasta kohti vuosina 2000–2009. Miehillä, jotka tällä hetkellä kuolevat kroonisiin sairauksiin naisia todennäköisemmin, tällaisten kuolemien väheneminen oli merkittävämpää (2,4 %) kuin naisilla (1,9 %), mikä viittaa sukupuolten kuolleisuuslukujen lähentymiseen. Kroonisten sairauksien aiheuttamien kuolleisuuslukujen pienentymisestä huolimatta niiden suhde kokonaiskuolleisuuteen pysyi vakiona, mikä osoittaa, että kroonisista sairauksista johtuvat kuolleisuusluvut selittynevät pääosin kuolleisuuden vähenemisellä ylipäänsä.
- **Itsemurhakuolleisuus** väheni kokonaisuudessaan keskimäärin 1,4 % vuosina 2000–2010, mutta suuntaus ei ole ollut jatkuva. Vuosina 2000–2007 itsemurhakuolemien määrä väheni vuosittain keskimäärin paljon enemmän: 2,5 %. Itsemurhien määrä kuitenkin lisääntyi huomattavasti vuonna 2008 (2 %) ja vuonna 2009 (3 % lisää), mutta laski taas vuonna 2010. Itsemurhakuolemien määrässä vuodesta 2007 tapahtunut kasvu on enimmäkseen koskenut miehiä, mikä saattaa heijastella talouskriisin vaikutusta työttömyyteen.
- Talousvaikeudet rajoittavat **terveydenhuollon saatavuutta**. Niiden ihmisten osuus, joilla ei omasta mielestään ollut varaa terveydenhoitoon, pieneni vuosina 2005–2009, mutta alkoi taas kasvaa vuonna 2009 ja oli vuonna 2011 jo 2,3 %. Tämän kehityssuunnan muutoksen vertaaminen talouskriisiin ja jatkuvaan eriarvoisuuteen terveydenhuollon saatavuudessa osoittaa, että talousvaikeudet hankaloittivat hoitoon pääsyä.

Olemattomia tai riittämättömiä parannuksia terveyttä määrittävissä tekijöissä, esimerkiksi myrkyllisten aineiden tuotannossa ja altistumisessa ilmansaasteille

- **Myrkyllisten aineiden tuotanto** lisääntyi EU:ssa hiukan vuosina 2002–2007, mutta väheni talouskriisin vuoksi huomattavasti vuosina 2008 ja 2009. Kaksi vuotta myöhemmin, Euroopan markkinoiden elvyttyä vuonna 2011, myrkyllisten aineiden tuotanto asettui taas aiemmalle, korkealle tasolle. Tilapäinen pudotus selittyikin sillä, että talouden kasvun pysähtyminen johti teollisuustuotannon pienenemiseen talouskriisin aikana.
- Vuosina 2000–2011 kaupunkiväestön **altistuminen hiukkaspäästöjen aiheuttamalle ilman pilaantumiselle** väheni 1 mikrogramman verran

kuutiometriltä ja ylsi 27 mikrogrammaan kuutiometriltä vuonna 2011. Selkeän suuntauksen erottaminen on kuitenkin vaikeata huomattavien vuosivaihteluiden takia. Vuodeksi 2010 asetettua tavoitetta hiukkaspäästöjen vähentämisestä 20 mikrogrammaan ei saavutettu. Hiukkaspäästöjen osuus oli tuona vuonna 26 mikrogrammaa kuutiometriltä, mikä ylitti tavoitteen kuudella mikrogrammalla.

- **Kokonaisaltistus otsonin aiheuttamalle ilman pilaantumiselle** kasvoi kaupunkialueilla vuosina 2000–2011 keskimäärin 1,7 %:n vuosivauhtia. Kehityssuunta ei kuitenkaan pysynyt vakaana, mikä johtuu sään vaikutuksesta otsonipitoisuuksiin ja suurista maakohtaisista vaihteluista

Pääsuuntauksia ilmastonmuutoksessa ja energiassa

Kasvihuonekaasupäästöt vähenivät EU:ssa, mutta maapallon lämpötila kohosi

- **Kasvihuonekaasupäästöt** ovat vähentyneet EU:ssa huomattavasti vuodesta 1990. Lasku oli voimakkainta 1990-luvun alkupuolella ja vuosina 2007–2011. Eurooppa 2020 -strategian mukainen tavoite kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisestä 20 % vuoden 1990 tasosta vuoteen 2020 mennessä on selvästi saavutettavissa.
- Suurimmat supistukset on saatu aikaan valmistus-, rakennus- ja energiateollisuudessa. Päästöjä on vähennetty myös jätealalla ja maataloudessa, joiden osuus kokonaisvähennyksestä on kuitenkin edellisiä pienempi. Liikenne on ainoa ala, jolla päästöt lisääntyvät. Erityisen nopeasti ovat lisääntyneet kansainvälisen lentoliikenteen ja merikuljetusten aiheuttamat päästöt. Myös maaliikenteen päästöt ovat pysyneet vuoden 1990 tason yläpuolella, mutta niissä on näkyvissä laskua vuodesta 2007.
- EU:n kasvihuonekaasupäästöt ovat vähentyneet, mutta koko maailman päästöt ovat sen sijaan lisääntyneet vauhdilla. Ilmakehän kasvihuonekaasupitoisuudet kasvavat koko ajan. Päästöjen ja lämpötilan kohoamisen välisestä aikaviiveestä huolimatta **maapallon keskilämpötilatiedoissa** on jo näkyvissä selvää nousua. Lämpenemisivauhti on kasvanut jatkuvasti neljänä viime vuosikymmenenä.

Ei selkeätä suuntausta kohti alhaisempaa energiankysyntää

- **Primäärienergiankulutus** kasvoi EU:ssa melko tasaisesti vuosina 1990–2006 ennen kuin se laski vuoden 1990 tasolle vuonna 2011. Suuntaus ei kuitenkaan laskenut jatkuvasti. Nähtäväksi jääkin, onko energiankulutus mahdollista pysyttää alhaisemmalla tasolla sen jälkeen, kun EU:n taloudessa palataan suurempaan kasvuun.
- Vuonna 2011 EU **toi yli puolet energiastaan muualta**. 1990-luvun alkupuolelta lähtien EU:n ulkopuolisista maista tuotetun energian osuus kokonaisenergiantarpeesta on kasvanut lähes vuosittain. Vuodesta 2006 sen osuus on pysynyt hiukan yli 50 %:ssa.

Uusiutuvien energialähteiden käyttö lisääntynyt nopeasti varsinkin sähköalalla

- Yhä suurempi osa EU:n kokonaisenergiakysynnästä voidaan kattaa biomassalla, tuulella, auringolla ja maalämmöllä tuotetun energian avulla. **Uusiutuvien energialähteiden osuutta** on lisätty kaikissa jäsenvaltioissa vuosina 2005–2011. Vaikka biomassan osuus on selvästi suurin, tuuli- ja aurinkoenergian käyttö on lisääntynyt kaikkein nopeimmin.
- Uusiutuvia energialähteitä käytetään eniten sähköalalla; vuonna 2011 viidesosa sähkön kokonaistuotannosta perustui uusiutuviin energialähteisiin.

- Sitä vastoin **liikenteen** alalla uusiutuvan energian osuus laski vuonna 2011 edellisvuoteen verrattuna. Se johtuu kuitenkin tilastollisista mukautuksista, sillä mukaan ei otettu niitä biopolttoaineita, joiden kestävyyttä ei ollut vielä varmennettu. Vuoden 2010 tietojen mukaan EU ei silti yltänyt välitavoitteeseensa uusiutuvien energialähteiden käytön lisäämisestä liikenteen alalla.

Pääsuuntauksia kestävässä liikenteessä

Ei absoluuttista liikenteen energiakulutuksen irtikytkentää talouskasvusta

- Liikenteen **energiankulutus BKT-yksikköä kohti** on laskenut 8,3 % vuodesta 2000. Laskusuuntaus on vahvistunut hiukan talouskriisin alettua, sillä tämän indikaattorin ympäristökomponentti eli liikenteen energiankäyttö pieneni vuoden 2007 jälkeen jo neljänä perättäisenä vuonna. Liikenteen energiankäyttö lisääntyi vuosina 2000–2011 kaikkiaan 6,7 % talouskasvun ollessa samaan aikaan nopeampaa, 16,5 %.
- Nämä samanaikaiset suuntaukset – energiankulutuksen ja (sitäkin tuntuvampi) BKT:n kasvu – kertovat liikenteen energiankulutuksen suhteellisesta irtikytkennästä talouskasvusta EU:ssa vuosina 2000–2011. Ilmiöiden absoluuttinen irtikytkentä – siis liikenteen energiankulutuksen väheneminen samalla kun talous kasvaa – oli havaittavissa edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna niin vuonna 2010 kuin 2011. On kuitenkin epävarmaa, onko tämä kehitys jatkuva vai pelkästään talouskriisin seurausta.

Liikennemuodoissa ja liikkuvuudessa ei huomattavia muutoksia

- Eri liikennemuotojen suorituskyvyssä ei esiinny suurta vaihtelua. **Henkilöliikenteen liikennemuotojakauma** pysyi vuonna 2011 varsin samankaltaisena kuin vuonna 2000. **Tavaraliikenteessä** on näkynyt vähäisiä siirtymiä vuodesta 2009 rautatieliikenteen saadessa takaisin tieliikenteeltä menettämänsä osuuden. Eri liikennemuotojen osuudet ovatkin lähenemässä vuoden 2000 tasoa myös tavarakuljetuksissa. Nämä vähäiset muutokset voivat kuitenkin myös selittyä menetelmiin liittyvillä syillä.
- Liikennemuotojakaumassa ei näy suuria muutoksia koko EU:ssa, mutta kunkin liikennemuodon osuuksissa on suuria eroja jäsenvaltioittain. Vaikka tieliikenne oli hallitsevana muotona sekä henkilö- että tavarakuljetuksissa vuonna 2011, rautatieliikenteen osuus tavarakuljetuksista oli merkittävä, yli 30 %, joissain jäsenvaltioissa, kuten Baltian maissa.
- Rahtimäärien merkittävää irtikytkentymistä bruttokansantuotteesta ei näkynyt. Talouskriisillä oli voimakas vaikutus sekä BKT:seen että liikennemääriin, ja se vaikutti tuntuvammin jälkimmäisiin. Luvuissa on näkynyt varovaista kasvua vuodesta 2009, mutta vielä ei voida päätellä, merkitseekö se irtikytkentää.

Kielteisiä liikennevaikutuksia on vielä vähennettävä

- **Liikenteen kokonaiskasvihuonekaasupäästöt** eivät edelleenkään ole pienentyneet vuodesta 2000. Vaikka päästöjen määrä on ollut laskussa vuodesta 2007 taantumun seurauksena, niiden väheneminen ei ole kompensoinut aiempia päästöjen lisäyksiä.
- **Tieliikennekuolemien** väheneminen on jatkunut vuodesta 2000. Vuodeksi 2010 asetettua tavoitetta tieliikennekuolemien vähentämisestä enintään **27 000** kuolonuhriin ei kuitenkaan saavutettu. Näin ollen tarvitaan lisätoimia, jotta

saavutettaisiin vuoden 2020 tavoite eli alle 15 500 liikennekuolemaa.

Pääsuuntauksia luonnonvaroissa

Onko EU menettämässä luonnonpääomansa?

- **Tavallisimpien lintujen runsausindeksi** pysyi melko vakaana vuosina 2000–2011, mutta yleisten pelto- ja metsälintujen kannoissa näkyy selvää polarisaatiota. Metsälintujen indeksi kasvoi tuona ajanjaksona 9,7 prosenttiyksikköä, mutta peltolintujen indeksi aleni 5,6 prosenttiyksikköä.
- Muutokset viljelykäytännöissä, tehotuotanto ja erikoistuminen ovat paljolti syynä peltolintukantojen supistumiseen Pohjois- ja Länsi-Euroopassa. Tärkeimpiä vauhdittavia tekijöitä ovat haitallisten tukien myöntäminen, luontoarvoltaan merkittävien viljelymaiden (eli maatalousmaiden, joilla lajien ja elinympäristöjen kirjo on runsas ja/tai joilla elää suojelutarpeessa olevia lajeja) ylläpitämiseen houkuttavien kannustimien puuttuminen sekä biomassan käytön lisääntyminen uusiutuvan energian tuotannossa.
- **Kokonaiskalasaalis turvallisten biologisten rajojen alapuolella olevista kannoista** laski 23,1 prosenttiyksikköä vuosina 2000–2010. Ajanjakson 2002–2010 vuosiarvot kuitenkin vaihtelivat keskimäärin 16,3 %:n tuntumassa, mikä on tuntuvasti yli turvallisten biologisten rajojen. Kokonaiskalakantoja uhkaa siten edelleen liikakalastus Koillis-Atlantilla.

Kalastuslaivaston pienentyminen on hyväksi ympäristölle ja rannikkotaloudelle

- EU:n **kalastuslaivaston** koko (aluksen koneteholla mitattuna) supistui keskimäärin 2,4 % vuodessa ajanjaksona 2007–2012. Tarvitaan kuitenkin lisää toimia ja kalastuspolitiikan uudistuksia laivastokapasiteetin mukauttamiseksi järkevästi siten, että kalakantojen hoidosta tulisi entistä kestävämpää ja ammattikalastajien taloustilanne kohenisi.

Vedenotto lähes kestävämmällä tasolla

- **Veden kokonaisotto väheni viime vuosikymmenenä** useimmilla alueilla Euroopassa lukuun ottamatta Lounais-Eurooppaa, missä se on pysynyt vakaana. Esimerkiksi Liettuassa, Romaniassa ja Belgiassa edettiin merkittävästi kohti kestävämpää vesienhoitoa.

Kaupungistuminen ja liikenne lisäävät edelleen maankäyttöä EU:ssa

- Vuonna 2012 EU:n maapinta-alasta 4,6 % koostui keinotekoisista alueista. Kasvava asuntojen tarve ja taloudellinen toimeliaisuus kaupunkialueilla sekä liikenneverkkojen jatkuva kasvu rannikkoalueilla ovat tärkeimmät syyt osittain luonnontilaisen maan ja viljelymaan osuuden supistumiseen EU:ssa.

Pääsuuntauksia globaalissa kumppanuudessa

Julkinen kehitysapu pienenee, eikä EU yltänyt tavoitteisiinsa

- Vuosina 2004–2012 EU:n koko **julkinen kehitysapu** ilmaistuna osana bruttokansantuloa (BKTL) kasvoi 0,05 prosenttiyksikköä ja ylsi 0,39 %:iin vuonna 2012.³
- EU:n julkisen kehitysavun kokonaismäärä kuitenkin pieneni talous- ja rahoituskriisistä johtuvien budjettivaikeuksien vuoksi ajanjaksona 2010–2012. Sama suuntaus näkyy muiden merkittävien avunantajien kohdalla.
- EU on jo jäänyt jälkeen siitä yhteisestä välitavoitteestaan, että vuonna 2010 sen BKTL:sta suunnataan 0,56 % julkiseen kehitysapuun. Jos kehitysbudjetin

kasvuvauhti pysyy samana kuin vuosina 2004–2012, EU ei pääse siihen pitkäaikaiseen yhteiseen tavoitteeseensa, että 0,7 % sen BKTL:sta suuntautuisi julkiseen kehityspuun vuonna 2015.

EU:n kehitysmaille antaman kehitysrahoituksen osuus kasvoi

- EU:n 15 vanhan jäsenvaltion (eli EU-15:n) kehitysmaille antama **kehitysrahoitus**, joka sisältää sekä julkiset että yksityiset rahavirrat, kasvoi keskimäärin 4,6 %:n vuosivauhtia vuosina 2000–2011. Myönteisestä yleiskehityksestä huolimatta esiintyy vaihteluita, mikä voi johtaa ennakoimattomuuteen niiden kehitysmaiden kohdalla, jotka ovat erityisen riippuvaisia ulkoisesta rahoitustuesta.
- **Vähiten kehittyneille maille ja muille matalan tulotason maille tarkoitettu osuus** EU:n julkisesta kehitysavusta on kasvanut vuodesta 2000, ja vuonna 2011 ne saivat jo 52,5 % EU-15:n julkisesta kehitysavusta.
- **Suorat ulkomaiset investoinnit** tuovat merkittävän lisän kehitysyhteistyötoimiin. EU-15:n suorat ulkomaiset investoinnit vähiten kehittyneisiin maihin ja muihin matalan tulotason maihin kuitenkin supistuivat vuodesta 2000 vuoteen 2011 keskimäärin 3,4 % vuodessa: niiden osuus kaikista suorista ulkomaisista investoinneista oli 3,2 % vuonna 2000 mutta vain 2,2 % vuonna 2011.

EU:n tuonti kehitysmaista kasvoi

- **Tuonti kehitysmaista** EU:hun lisääntyi vuosina 2000–2012 keskimäärin 7,8 %:n vuosivauhtia, ja sen osuus EU:n kokonaistuonnista kasvoi 35,2 %:sta 47,2 %:iin vuosina 2001–2012.
- Tärkein tähän kehitykseen vaikuttanut yksittäinen tekijä oli Kiinasta lähtöisin oleva tuonti, jonka osuus EU:n kokonaistuonnista kehitysmaista kasvoi 24 %:sta 35 %:iin vuosina 2000–2012. Tuonnin absoluuttinen määrä Kiinasta vuonna 2012 oli yli kolminkertainen vuoteen 2000 nähden.
- **Tuonti vähiten kehittyneistä maista** kasvoi myös, mutta kasvuvauhti oli keskimäärin vain noin kolmanneksen kaikista kehitysmaista EU:hun suuntautuvan tuonnin kasvusta. Vuonna 2012 tuonti vähiten kehittyneistä maista vastasi edelleen alle 2 %:a EU:n kokonaistuonnista.

Erot hiilidioksidipäästöissä supistuivat kehitysmaiden päästöjen lisääntyttyä

- Vaikka EU:n ja kehitysmaiden välinen kuilu **asukaskohtaisissa hiilidioksidipäästöissä** kapenikin vuosikymmenellä 2000–2011, EU:n päästöt ovat yhä 7,4 tonnia asukasta kohti. Se on 2,6 kertaa enemmän kuin kehitysmaiden vastaava 2,9 tonnin keskiarvo.
- Tärkeimpinä syinä eron supistumiseen olivat päästöjen lisääntyminen kehitysmaissa ja rahoituskriisi, jonka seurauksena EU:n asukaskohtaiset hiilidioksidipäästöt alenivat.

³ Vuoden 2012 tiedot ovat alustavia.

Pääsuuntauksia hyvässä hallinnossa

Myönteistä kehitystä toimintapolitiikkojen johdonmukaisuudessa ja tehokkuudessa, mutta kansalaisten luottamus väheni

- Alle puolet EU:n kansalaisista **luottaa unionin kolmeen keskeiseen toimielimeen**. Kansalaisten luottamus oli vuonna 2012 suurinta Euroopan parlamenttiin (44 % vastanneista), ja seuraavina tulivat Euroopan komissio

(40 %) ja Euroopan unionin neuvosto (36 %). Kansalaisten yleinen luottamus eri tasoja edustaviin poliittisiin instituutioihin on alhainen. Erityisen vähän he luottavat jäsenvaltioidensa puolueisiin ja poliittisiin instituutioihin (esimerkiksi vain 15 % luottaa puolueisiin ja 27 % maansa hallitukseen).

- **Sisämarkkinasäännösten uusien rikkomistapausten määrä** väheni 38 % vuosina 2007–2012, eniten vuodesta 2010 lähtien. Verotus- ja ympäristökysymykset muodostavat sisämarkkinasäännösten rikkomistapauksissa politiikanaloittain tarkastellen kaksi suurinta ryhmää, joiden osuus kaikista marraskuussa 2012 vireillä olleista tapauksista oli 44 %.
- **Sisämarkkinasäännösten täytäntöönpanovajeen** pienennettyä jäsenvaltioissa huomattavasti vuodesta 2000 se putosi marraskuussa 2012 ennen näkemättömän alhaiseen 0,6 %:iin. Se jäi sisämarkkinasäännösten täytäntöönpanovajeelle asetetun 1 %:n tavoitetaso alapuolelle 0,4 prosenttiyksikköä, mitä pidettiin sisämarkkinoiden tulostaulussa kaikkien aikojen parhaana tuloksena.

Kansalaisten verkkoasiointi viranomaisten kanssa kasvussa, mutta äänestysinto on vähäistä

- **Kansalaisten verkkoasiointi viranomaisten kanssa** lisääntyi EU:ssa 8 prosenttiyksikköä vuosina 2008–2012. Vähennyttyään hiukan vuonna 2011 verkkoasiointi lisääntyi uudestaan ja oli 44 % vuonna 2012. Kehitys selittyy osin internetin käytön yleisellä lisääntymisellä eri puolilla EU:ta.
- **Äänestysaktiivisuus** unionin jäsenvaltioiden parlamenttivaaleissa on laskenut 1,5 prosenttiyksikköä vuosina 2000–2012. Myös europarlamenttivaalien äänestysprosentti on laskusuunnassa.

Siirtyminen työn verottamisesta energia- ja ympäristöverotukseen ei toteutunut

- **Työn verottamisen suhde ympäristöverotukseen** kasvoi EU:ssa 10,1 % vuosina 2000–2011. Samana ajanjaksona ympäristöverotuksen osuus veroina ja sosiaaliturvamaksuina kerättävistä kokonaistuloista laski työn verotukseen verrattuna. Kehitys on ristiriidassa EU:n kestävän kehityksen strategian ja Eurooppa 2020 -strategian tavoitteiden kanssa. Molemmista suositaan siirtymistä työn verottamisesta energia- ja ympäristöverotukseen (verojärjestelmän ”viherryttäminen”).
- Vastaavasti myös **energian implisiittinen veroaste** laski EU:ssa. Sen lasku oli kuitenkin lievempi, vain 1,6 % vuodesta 2000 vuoteen 2011. Energian implisiittisen veroasteen aleneminen kertoo energian tosiasiallisen verorasituksen alenemisesta mahdolliseen veropohjaan nähden.

Globaalin talous- ja rahoituskriisin vaikutukset pääsuuntauksiin

Tässä raportissa tarkastelluista indikaattoreista välittyy melko kirjava yleiskuva.

Taluskriisistä johtuvien häiriöiden vuoksi on myös vaikeampaa tehdä tyhjentyviä johtopäätöksiä siitä, onko EU edennyt kestävän kehityksen polulla.

Loppuvuodesta 2007 alkaneen globaalien talous- ja rahoituskriisin seurauksena EU ajautui lamaan vuonna 2008. Vuoden 2013 lopulla, jolloin tätä raporttia viimeisteltiin, EU:n talouskasvu oli yhä hidasta. Kriisin vaikutus on ollut ankara ja ulottuu talouselämää paljon laajemmalle. Se on koskettanut monia tässä julkaisussa tarkastelluista sosiaali- ja ympäristöpolitiikan kehityssuunnista. Tässä jaksossa esitetään lyhyt yhteenveto aloista, joilla kriisin vaikutukset ovat tuntuneet, alkaen vuodesta 2007 ja mahdollisuuksien mukaan aina vuoteen 2011 tai 2012 asti. Joillain seurauksilla, kuten alhaisemmilla investointiasteilla, saattaa olla pitkäaikaisia ja

pysyviä kerrannaisvaikutuksia, jotka eivät vielä näy selvästi vaan voidaan osoittaa vasta tulevilla raporteilla.

Vuonna 2007 alkaneet pankkialan maksuvalmiusongelmat johtivat luotonsaannin kiristymiseen ja varallisuushintojen laskuun. Tämä puolestaan alensi kuluttajakysyntää, kasvatti kotitalouksien säästämisastetta, vähensi yritysten ja kotitalouksien investointeja, romahdutti kansainvälisen kaupan (mikä näkyy kehitysmaista lähtöisin olevan tuonnin indikaattorissa) ja laski asukaskohtaista reaali-BKT:ta. Julkinen velka kasvoi rajusti. Työllisyys heikkeni erityisesti nuorten kohdalla, ja työttömyys koetteli miehiä ankarammin kuin naisia (ks. naisten työllisyyttä kuvaava indikaattori). Iäkkäiden työntekijöiden työllisyysasteen koheneminen hidastui. Työvoiman hamstraus ja työaikojen muutokset johtivat työvoiman tuottavuuden laskuun.

T&k-menot puolestaan kasvoivat, kun monet maat kasvattivat niitä pyrkimyksensä tukea talouden elpymistä ja pitkän aikavälin kasvua. Kysynnän heiketessä myös teollisuustuotanto supistui. Selvänä esimerkkinä on myrkyllisten aineiden tuotannon indikaattori.

Työttömyyden ja pitkäaikaistyöttömyyden kasvulla on ollut yhteiskunnallisia seurauksia. Vaikka köyhyysriski-indikaattori pieneni kokonaisuudessaan, se kasvoi ikäryhmässä 25–49-vuotiaat ja hiukan myös ikäryhmässä 18–24-vuotiaat.

Köyhyyden intensiteetissä tapahtui myös kasvua, samoin itsemurhissa varsinkin miesten ja keski-ikäisten keskuudessa. Yleinen nettomuuttoluku supistui myös, mikä johtune vaikeuksista työn löytämisessä EU:sta. Maailmanlaajuisen köyhyyden torjunnan alalla todettiin kehitysmaille suunnatun rahoituksen vähenemistä, mikä johtui pikemminkin yksityisten lahjoittajien rahoitusvirtojen supistumisesta kuin julkisten lähteiden tai valtioista riippumattomien järjestöjen rahoituksen vähenemisestä.

Energiankysyntä (energian loppukulutus -indikaattori) supistui samaan aikaan BKT:n kanssa. Kulutuksen väheneminen johti EU:n energiariippuvuusasteen vakiintumiseen, mikä katkaisi energiariippuvuuden pitkään jatkuneen kasvun. Kasvihuonekaasupäästöt ja ilmakehään joutuvat epäpuhtauspäästöt, jotka olivat jo laskusuunnassa, vähenivät entistäkin nopeammin.

Tavaraliikenne väheni BKT:n laskua nopeammin (mistä kertoo indikaattori 'tavaraliikenteen määrä suhteessa BKT:seen'). Liikenteen energiankulutus supistui silti vähemmän kuin BKT (indikaattori 'liikenteen energiankulutus suhteessa BKT:seen'), mikä johtune matkustajaliikenteen hitaammasta vähenemisestä. Liikenteen kasvihuonekaasupäästöt vähenivät, ja liikenteen typpioksidipäästöt sekä liikenteen hiukkaspäästöt supistuivat aiempia vuosia nopeammin.

Tieliikenneonnettomuuksissa kuolleiden määrä väheni myös, mikä johtune liikennemäärien supistumisesta.

Kansalaisten suhtautuminen kriisiin ja sen hoitamistapaan näkyy siinä, että kansalaisten luottamus EU:n toimielimiin ja äänestysaktiivisuus kansallisissa vaaleissa ovat heikentyneet.

Edellä esitettyjen olosuhteiden takia on vaikeata arvioida yleisesti, onko EU:ssa tapahtunut todellista edistystä kohti kestävä kehitystä muutaman viime vuoden aikana. Koska lähes puolessa EU:n kestävä kehityksen pääindikaattoreista kehitys etenee kohtalaisen tai selkeän kielteiseen suuntaan, näyttää kuitenkin siltä, että tarvitaan lisää toimia Euroopan unionin ohjaamiseksi kestävä kehityksen tielle.